

A woman with short brown hair, wearing a leopard print top and black pants, is sitting in the hollow of a large, mossy tree trunk. She is holding an open book and looking towards the camera. To her right, a red umbrella is hanging from a branch. The background is filled with lush green foliage. The title 'NOORD WOORD' is written in large, white, sans-serif capital letters, with a stylized white bracket-like graphic to the left of the text.

NOORD WOORD

Jaarverslag 2021

COLOFON

STICHTING NOORDWOORD

Viaductstraat 3-15
9725 BG Groningen
KvK: 01147223

www.noordwoord.nl/contact

Voor vragen of opmerkingen over dit jaarverslag kunt u terecht bij de zakelijk en artistiek leider, Correen Dekker, via c.dekker@noordwoord.nl of 06-15060095

Ontwerp & Opmaak: Studio RATATA.nl
Fotografie: Reyer Boxem, BLKSM media en Matej Meza.

De activiteiten van NOORDWOORD werden mede mogelijk gemaakt door:

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

lira fonds

de
Schrijvers_
centrale

FONDS VOOR
CULTUR
PARTICIPATIE

VOORWOORD

‘Waarschijnlijk zijn we er morgen nog,
misschien niet allemaal, maar toch
de meesten. Het is vrijwel zeker, dat moet
het zijn, anders heeft vandaag geen zin.’

Vrouwkje Tuinman

Met deze regels begint het titelloze gedicht dat Vrouwkje Tuinman instuurde voor het magazine van Dichters in de Prinsentuin, dat als festivalthema *Tijdsstrijders & Kathedralenbouwers* had. Die termen ontleenden we aan de Brits-Australische filosoof Roman Kzmaric, die ervoor pleit om ook toekomstige generaties rechten te geven. Het kortetermijndenken in de huidige samenleving is daarvoor funest, stelt hij, met zijn consumentisme en regeerperiodes die een vuil beroep doen op effecten op de korte termijn. We moeten volgens hem de lange termijn voor ogen houden in onze planvorming en berekeningen. Zelfs als je daar zelf niet meer de vruchten van plukt.

Op precies het moment dat we poëziefestival Dichters in de Prinsentuin openden met een avond over dit langetermijndenken, gaf de minister-president een persconferentie: festivals zouden vanaf zes uur de volgende ochtend niet meer zijn toegestaan. Het was een van de eerste momenten na de actie ‘dansen met Janssen’, waarin het Janssenvaccin werd neergezet als supervaccin waarmee alle narigheden binnen een dag zouden verdwijnen.

Het toont de paradox waarin we leefden. We wilden als maatschappij zo graag weer terug naar de oude vrijheid en dat moest binnen zo’n korte termijn, dat we er zelf de dupe van werden. Met gevolg dat de organisatie van NOORDWOORD zich tijdens een avond over langetermijndenken moest beraden op acties op de ultrakorte termijn.

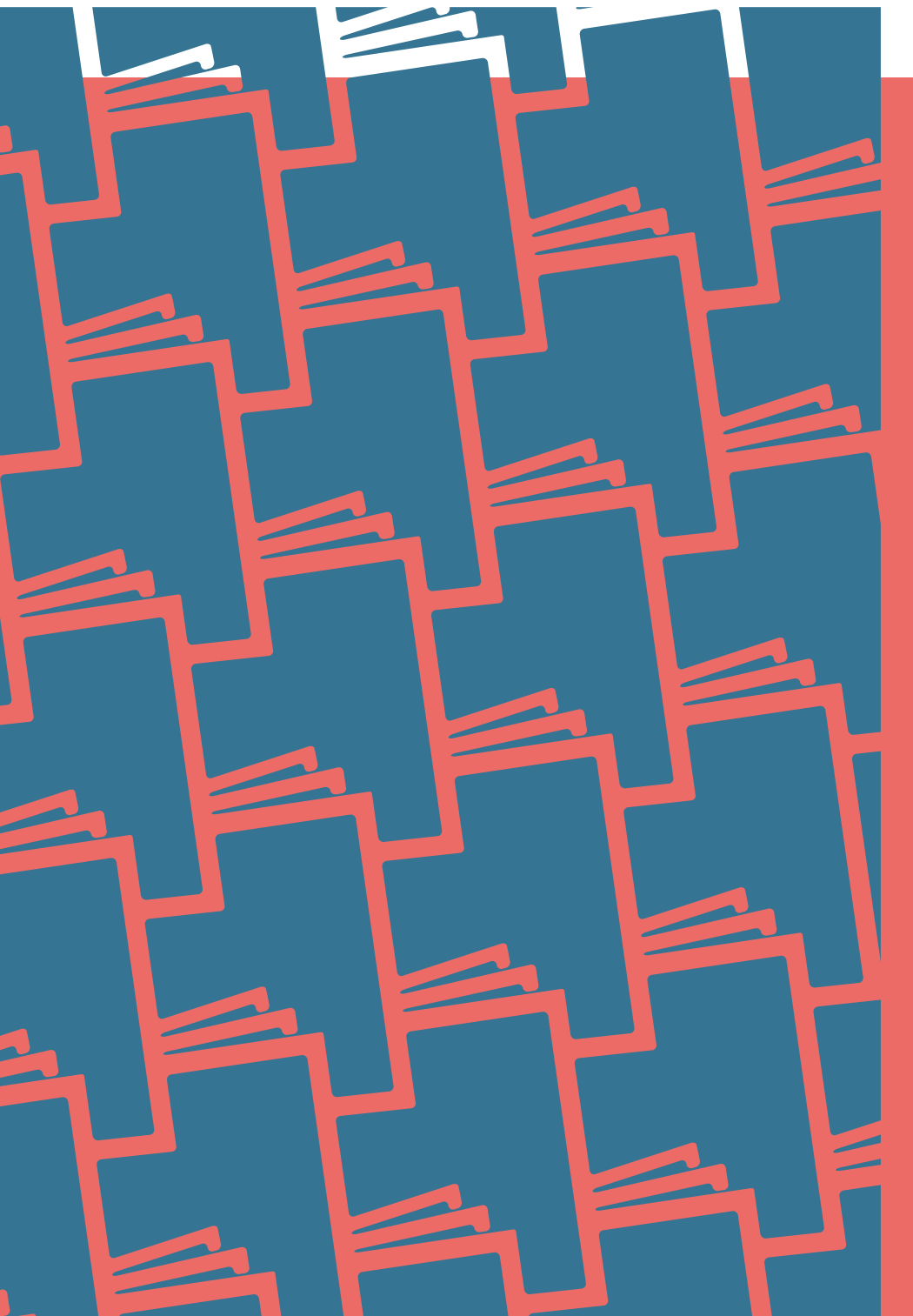
Gelukkig hadden we deze maatregel voorzien. We gingen van meet af aan uit van anderhalve meter afstand tussen bezoekers en hadden Dichters in de Prinsentuin ingericht als doorstroomlocatie in de ruime Hortus Botanicus aan de rand van Groningen. Het bleek een gouden greep, waardoor dit weekend ruim 1250 bezoekers veilig en ongehinderd urenlang konden luisteren naar poëzie – in performance, voordracht, op papier, als theater en in relatie tot beeldend werk.

De spagaat van deze gebeurtenis laat zien hoe ingewikkeld het jaar was. Het was er opnieuw een van vooruitdenken, proberen, experimenteren en andere presentatievormen zoeken. Het jaar vroeg veel van de NOORDWOORD-medewerkers en van betrokken schrijvers en andere kunstenaars, maar leverde ook kennis, inzichten en een netwerk op, waarvan we in de toekomst kunnen en zullen profiteren.

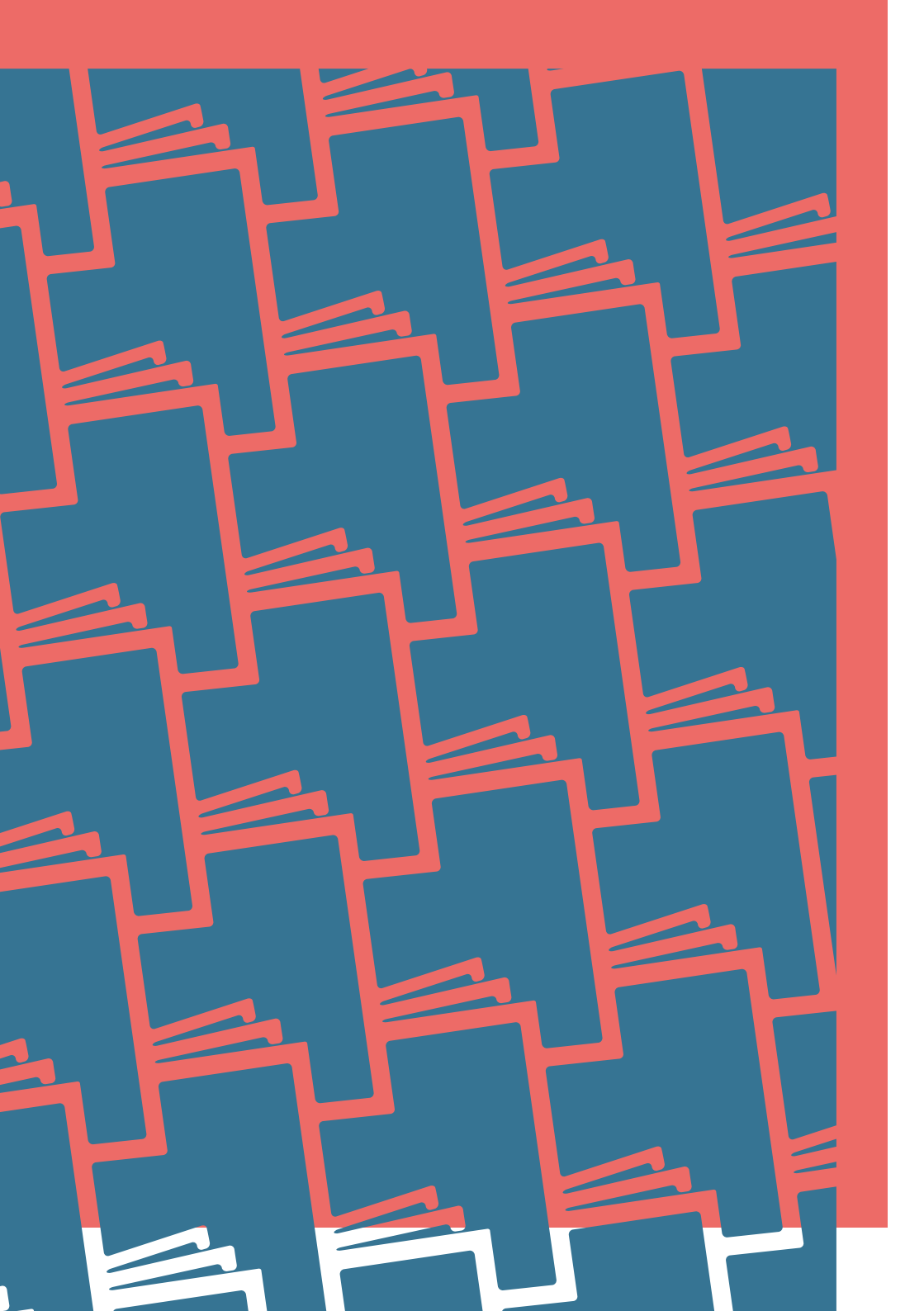
In onderstaand verslag is te lezen welke route we aflegden tussen de planvorming eind 2020 en de realisatie eind 2021. We zijn trots op wat we, ondanks corona, met elkaar hebben bereikt.

MADOLON DE WILDE
VOORZITTER

CORREEN DEKKER
DIRECTEUR

1 DOELEN EN PLANNEN	9
1.1 De basis – Visie en missie	9
1.2 De strategie – Hoe wilden we onze doelen bereiken?	10
2 ACTIVITEITEN	13
2.1 Versterking literaire klimaat	13
2.2 Literaire manifestaties	21
2.3 Talentontwikkeling en vernieuwing	28
3 BEREIK	37
3.1 Marketing en Publiciteit	37
3.3 Publieksonderzoek	45
3.4 Branding	45
4 ORGANISATIE	47
4.1 Personeel	47
4.2 Huisvesting	49
4.3 Bestuurlijke verantwoording	50
4.3 Financiële verantwoording en jaarrekening	54
5 VOORUITBLIK	56

1 DOELEN EN PLANNEN

1.1 DE BASIS – VISIE EN MISSIE

In het voorjaar van 2020 presenteerde NOORDWOORD een beleidsplan voor de periode 2021-2024. In dat jaar moesten vele mooie plannen halsoverkop aangepast worden vanwege de maatregelen rondom COVID-19. Daarna moesten ze opnieuw bijgesteld worden vanwege nieuwe maatregelen om het virus te weren. Bij het uitwerken van de activiteiten voor 2021 was voor ons de opdracht duidelijk: doen wat mogelijk en verantwoord is, en keuzes blijven baseren op de missie en doelstellingen die we in het meerjarenbeleidsplan presenteerden.

Die missie en doelstellingen komen voort uit het belang dat we hechten aan het gemakkelijk toegang bieden tot goede literatuur, aan het helpen professionaliseren van noordelijk talent en aan het aanzetten tot ontwikkeling van nieuw literair werk. Bij de uitvoering van onze activiteiten laten we ons leiden door hoge artistieke kwaliteit, diversiteit en actualiteit.

Als Cultuurpijler voor de Letteren in provincie en gemeente Groningen is NOORDWOORD hét Letterencentrum van Noord-Nederland. Hier is onze thuisbasis. De reikwijdte van NOORDWOORD is echter lokaal, regionaal, landelijk én internationaal.

De doelstellingen van Stichting NOORDWOORD zijn deze:

- het bevorderen en ontsluiten van de letteren en het letterkundig leven in Noord-Nederland;
- het uitwisselen van contacten ter zake met andere delen van Nederland;
- het bevorderen van internationale letterkundige contacten;
- het ondersteunen en ontwikkelen van schrijftalent in Noord-Nederland;
- de aandacht vestigen op de kwaliteiten en mogelijkheden van Groningen als centrum van letterkundige activiteiten in het Noorden.

1.2 DE STRATEGIE – HOE WILDEN WE ONZE DOELEN BEREIKEN?

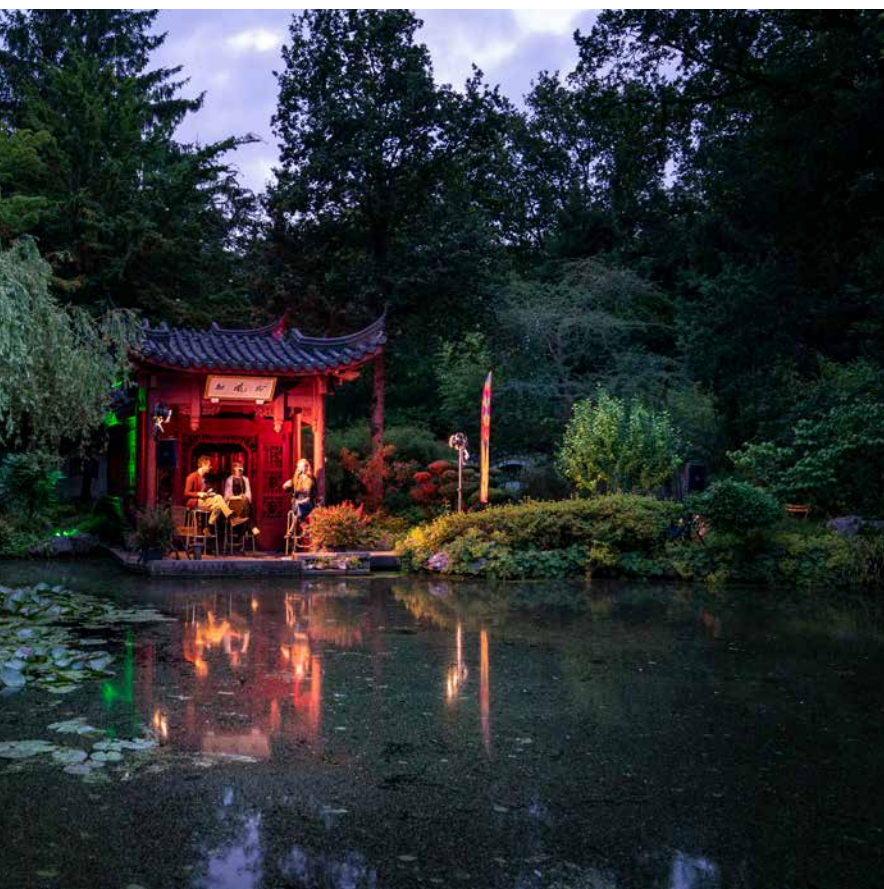
Om zoveel mogelijk mensen de waarde van literatuur te laten ervaren wilden we het literaire klimaat in en vanuit Groningen versterken. Dat zouden we doen door kwalitatief hoogstaande, publieksgerichte evenementen te organiseren met een bovenregionaal bereik; ons poëziefestival Dichters in de Prinsentuin en literatuurfestival Het Grote Gebeuren. We zouden doorgaan met het jaar rond verzorgen van een Groninger letterenwebsite met een steeds actuele literaire agenda voor Groningen en Noord-Nederland, we zouden andere Groningse organisaties ondersteunen, adviseren of helpen bij hun activiteiten en we zouden initiatieven nemen tot samenwerkingen. Eén van die gepande initiatieven was een werkconferentie voor de Letterensector in Noord-Nederland.

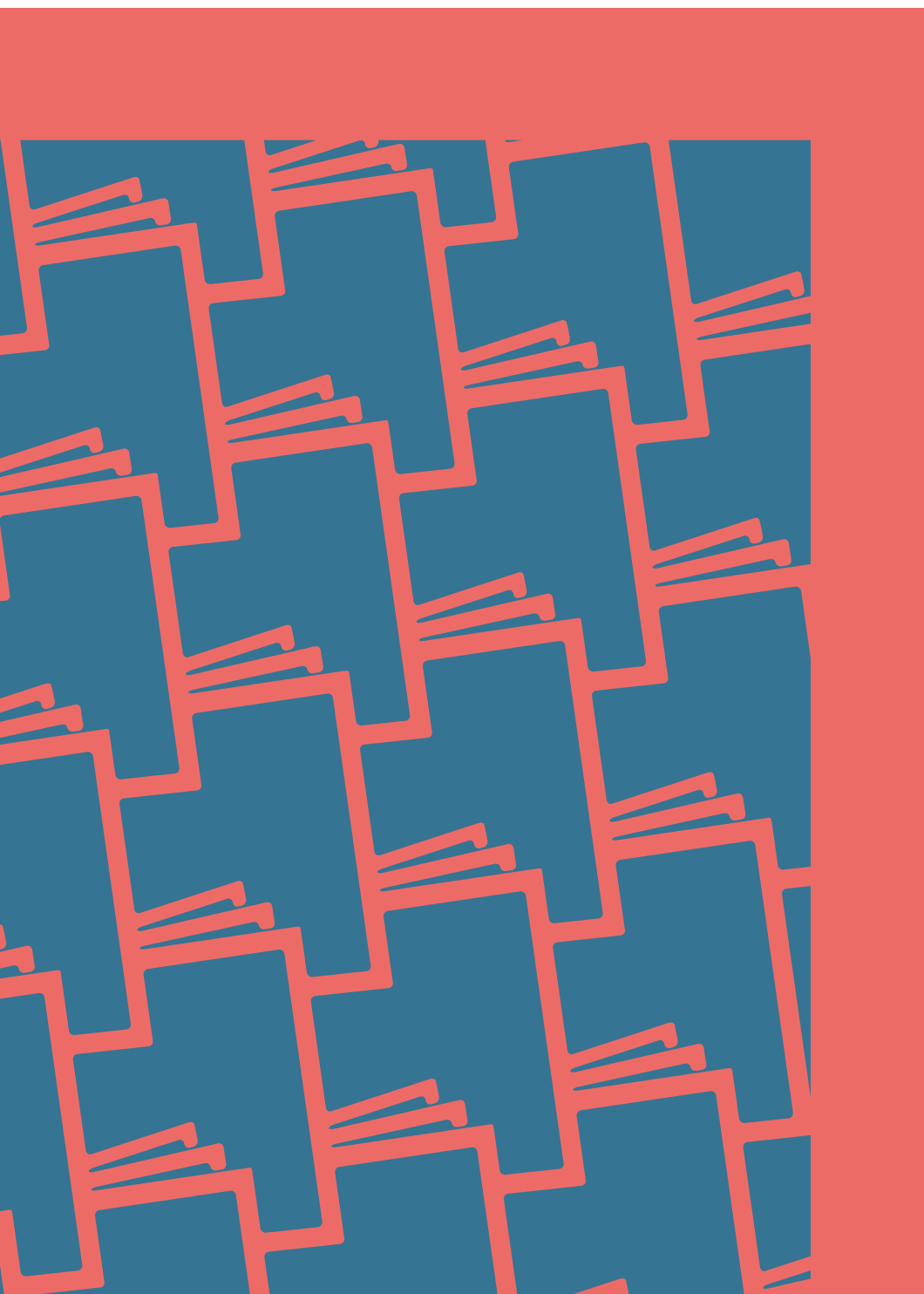
Ook wilden we opnieuw de aandacht en waardering voor de Groninger Letteren vergroten door de uitreiking van de jaarlijkse prijs voor het Beste Groninger Boek en de Kees van der Hoefprijs en middels de organisatie van de stadsdichtersverkiezing 2021. Bovendien wilden we de ontwikkeling van Groninger literair werk en talent stimuleren, door te zorgen voor gunstige omstandigheden waarin talentvolle schrijvers zich kunnen presenteren en ontwikkelen en door talenten ontwikkelingstrajecten aan te bieden. Verder wilden we inzetten op vernieuwende interdisciplinaire en/of internationale producties, om te presenteren tijdens onze eigen festivals en elders.

COVID-19 had in 2020 door de noodzakelijke maatregelen tegen het virus enorme impact op de culturele sector. Omgang met gevolgen van coronamaatregelen en het ontwikkelen van toekomstscenario's bleven dan ook in 2021 belangrijke gespreksonderwerpen binnen de overlegcircuits waarbij NOORDWOORD aangesloten is: de Lobbyclub in Groningen en het landelijke VLAM'21, en later het Literatuurnetwerk Noord-Nederland.

Voor onze eigen activiteiten probeerden we goede inschattingen te maken van risico's, verschillende scenario's uit te werken, locaties te kiezen op formaat en mogelijkheid tot afstand houden en te schakelen tussen online en offline uitvoering van projecten en programma's. Met die flexibele basis waren we zo goed mogelijk voorbereid op eventuele wijzigingen en nieuwe coronamaatregelen.

2 ACTIVITEITEN

NOORDWOORD zette, als puur literaire organisatie en als Cultuurpijler Letteren in Groningen sterk in op het bevorderen van literatuur, op de uitwisseling van gedachten, opvattingen en bijzondere taal tussen makers en makers, en tussen schrijvers en publiek. Onze activiteiten waren grofweg onder te verdelen in drie aandachtsgebieden: het versterken van het literaire klimaat, het organiseren van literaire manifestaties en het stimuleren van literair talent en vernieuwing in de sector.

2.1 VERSTERKING LITERAIRE KLIMAAT

Een Cultuurpijler, benoemd door gemeente en provincie Groningen, is meer dan een belangenbehartiger van een bepaalde kunstvorm. Het maakt de kunst een vitaal onderdeel van de stad en ommelanden en helpt anderen datzelfde doel te bereiken. NOORDWOORD doet dat niet alleen met festivals en vanuit haar ontwikkelingsfunctie, maar zet al jaren specifiek in op het versterken van het lettertenklimaat in stad en provincie Groningen. Dat deden we ook in 2021.

LITERAIRE AGENDA GRONINGEN

Via de centrale website van NOORDWOORD www.noordwoord.nl brachten we vele literaire activiteiten in Groningen onder de aandacht, deelden literair nieuws en achtergronden en een podium voor talenten.

We plaatsten wekelijks enkele nieuwsberichten. In totaal waren dit er 86. Ook verschenen er negen langere artikelen in de vorm van verslagen en interviews. De focus lag daarbij op nieuwe initiatieven zoals een Readathon, podcast of crowdfundingcampagne.

In totaal kondigden we 337 activiteiten aan en 29 afgelastingen. Van deze aankondigingen waren een aantal 'dubbel': het kwam regelmatig voor dat vanwege corona er beperkingen golden voor de omvang van het publiek. Organisaties kozen er dan voor om activiteiten meerdere keren te doen, zoals Onder de Vulkaan in het Grand Theatre en Arjen Lubach die viermaal optrad in de Stadsschouwburg. Ook werden activiteiten verplaatst, waardoor een activiteit meerdere malen aandacht kreeg.

Vergeleken met 2020 komt het beeld behoorlijk overeen, met 311 aankondigingen, 104 nieuwsberichten en 21 langere artikelen, maar nog altijd fors minder dan voor corona (500+ aankondigingen). Het viel op dat er meer online activiteiten georganiseerd werden dan in 2020. Blijkbaar werd dit eenvoudiger te doen. De organisatoren waren vaak de grotere, professionele instanties die literaire activiteiten als corebusiness hebben. Denk aan de Literaire hemel, Spraakmakende boeken, het programma van Flanor en de online leesclub Boekeloere van Biblionet. De kleinere spelers die literaire activiteiten 'erbij doen' vielen af, zoals signeersessies en boekpresentaties in boekhandels en open podia in cafés.

LITERATUURNETWERK NOORD-NEDERLAND

Om te leren van een crisissituatie als de huidige en om een aanzet te geven tot een actief en duurzaam Letterennetwerk in Noord-Nederland organiseerde NOORDWOORD op 12 februari 2021 een werkconferentie. We nodigden ruim vijftig uitgevers, presenterende en producerende organisaties en boekhandels uit, uit Groningen, Friesland en Drenthe. Het aantal deelnemers was door hectiek in uitgeverijen en boekhandels kleiner dan gehoopt, maar het enthousiasme voor deze conferentie was groot. Dat bleek uit positieve reacties op de uitnodiging, waarin het belang van de conferentie werd erkend, en tijdens de conferentie zette deze tendens door. In de conferentie werd de nadruk gelegd op versterken van samenwerking, in informatievoorziening, maar ook in opleiden van talent. Er werd gesproken over positieve ervaringen uit het coronajaar, over het voeren van een gezamenlijke agenda, over publieksbereik, en over andere belemmeringen of kansen die de deelnemers zagen.

Deze eerste werkconferentie resulteerde in nieuwe bijeenkomsten die onder de noemer Literatuurnetwerk Noord-Nederland elke drie tot vier maanden plaatsvinden. Vooral de presentatie-instellingen hebben behoefte aan samenwerking en overleg. Elementen uit de werkconferentie worden hernomen en er worden aanzetten gegeven tot concrete doelen, zoals het aantrekken van nieuwe doelgroepen en gezamenlijke PR. Daarnaast vindt een kennis- en ervaringsuitwisseling plaats, bijvoorbeeld op gebied van inclusiviteit in organisatie en programmering. De inhoud van de agenda wordt bepaald door de voorzitter - we kozen ervoor het voorzitterschap niet bij NOORDWOORD te houden, maar te laten rouleren tussen verschillende organisaties. De praktische uitvoering blijft in handen van NOORDWOORD.

Betrokken organisaties zijn, naast initiatiefnemer NOORDWOORD, onder meer Poëziepaleis, Explore the North, Urban House, Biblionet Groningen, Centrum Groninger Taal en Cultuur, Stichting Straatpoëzie, Schrijversvakschool Groningen, De Literaire Hemel, Dichter op de deel, Spraakmakende boeken, studentenvereniging Flanor en studentenvereniging Esperia en de stadsdichter. We zien dat de belangstelling voor deelname aan dit netwerk gestaag toeneemt.

STADSDICHTER GRONINGEN

Renée Luth droeg het Stadsdichterschap in 2021 over aan Myron Hamming. Hij werd tot stadsdichter gekozen door een jury bestaande uit Petra Broomans (universitair hoofddocent Europese talen aan de RUG), Rob Pronk (voorzitter NOORDWOORD) en Joachim de Vries (creatief producent, bestuurslid TalentWeb Groningen). Paul de Rook, wethouder cultuur van de gemeente Groningen, maakte dit vrijdag 29 januari via een livestream vanuit de Puddingfabriek bekend.

Met procesbegeleiding vanuit NOORDWOORD en een sterke eigen presentatie wist de stadsdichter zijn rol meteen goed in te vullen. Hij was o.a. te gast in het programma LEF! en RTV-Noord, hij gaf optredens tijdens de bovengenoemde werkconferentie, festival Dichters van de Prinsentuin, festival Grasnapsky en Let's Gro(w) en was presentator van het NOORDWOORD-festival Het Grote Gebeuren. Hij was Ambassadeur van de vrijheid.

Het stadsdichterschap van Renée Luth, dat in een afscheidsprogramma met publiek zou moeten eindigen, werd herhaaldelijk uitgesteld door nieuwe coronamaatregelen. In 2022 werkt ze in plaats daarvan aan een interdisciplinair project.

LITERAIRE PRIJZEN

Middels de toekenning van de jaarlijkse prijs voor Het Beste Groninger Boek en de Kees van der Hoefprijs vergrootten we in 2021 opnieuw de aandacht voor de Groninger Letteren.

Op vrijdag 12 maart 2021 zijn de winnaars van het Beste Groninger Boek bekend gemaakt. In de categorie non-fictie was dat Emiel Hakkenes met *Gas* en in de categorie fictie de roman *De Tussenzus* van Vincent Kortmann. De twee prijswinnaars kregen een kunstwerk van Hille Dussel en een bos bloemen uitgereikt. Een fysieke bijeenkomst was niet mogelijk, waardoor we de nominaties en uitreikingen in een reeks YouTube- en Instagramfilmpjes presenteerden. Uiteindelijk hebben 602 mensen meegekeken met de uitreiking. De nominatiefilmpjes (9 filmpjes op YouTube en 9 op Instagram) bereikten 1.199 kijkers, dus gemiddeld 67 kijkers per editie.

In 2020 maakten we op de geboortedag van Kees van der Hoef de winnaar van de Kees van der Hoefprijs bekend; de prijs voor bijzondere verdiensten voor het letterenklimaat in Groningen. De bronzen sculptuur van beeldend kunstenaar Heleen Kater werd op 3 januari 2020 toegekend aan Flanor, de literaire studentenvereniging van Groningen. Door coronamaatregelen kon de oorspronkelijke uitreiking, op 15 maart, niet doorgaan. Vanwege een bestuurswisseling in de vereniging en de wens de prijs fysiek en in aanwezigheid van de leden uit te reiken, heeft de uitreiking plaatsgevonden in 2021.

ONDERSTEUNING INITIATIEVEN

In 2021 zetten we actief verdere stappen in het versterken van de inhoudelijke samenwerking tussen NOORDWOORD en andere Groningse organisaties die zich (deels of volledig) bezighouden met literatuur. Verderop in dit verslag wordt die samenwerking verder toegelicht.

2.2 LITERAIRE MANIFESTATIES

NOORDWOORD organiseert in en vanuit Groningen omvangrijke internationale literatuurfestivals met een kwalitatief hoogstaande programmering. Tijdens deze bijeenkomsten delen we ons enthousiasme over literatuur met publiek, maken we voelbaar hoe literatuur kan raken, verwarren, je kan verbazen en verwonderen. Hoe mooi een tekst kan zijn. En hoe lelijk maar noodzakelijk, soms. Ook vindt een levendige uitwisseling tussen professionele auteurs, dichters en andere literaire makers plaats. Voor jonge talenten is dit de kans om aansluiting te vinden bij het internationale, professionele veld. Professionele makers en talenten kunnen op onze festivals hun bereik aanzienlijk vergroten. Publiek komt uit onze noordelijke regio, maar ook van daarbuiten, waardoor wij bijdragen aan een boeiend en bruisend Groningen. De festivals fungeren als uitstekend podium om samen te werken met andere literaire partners, zowel uit het noorden als elders binnen het taalgebied, die door onze inzet een groter publiek bereiken.

HET GROTE GEBEUREN – LITERATUURFESTIVAL I.S.M. FORUM

Op 3 april 2021 vond de twaalfde editie van Het Grote Gebeuren plaats in Forum Groningen. We hebben een prachtig programma gerealiseerd. We hebben schrijvers samengebracht en we hebben publiek de kans geboden om te genieten van literatuur. Weliswaar niet zoals we aanvankelijk hadden gepland; vierentwintig literatuurprogramma's in een coronavriendelijke setting met allerlei bijzondere routes in februari. Ook niet in dezelfde setting in april. Maar wél digitaal, voor iedereen toegankelijk vanaf zijn/haar bank.

Toen in najaar 2020 bleek dat de kans groot was dat er een lockdown zou zijn tijdens Het Grote Gebeuren verschoven we het festival naar april 2021. Toen bleek dat we ook dat moment nog in lockdown zouden zitten, besloten we een deel van het oorspronkelijke programma te streamen. Hoewel we wisten over wisselende ervaringen met streaming, besloten we dat we het experiment moesten aangaan. Het programma bestond uit zes onderdelen die, om en om, in twee zalen van het Forum plaatsvonden. Beide zalen hadden, los van de specifieke gespreksmoderatoren, hun eigen presentator, Lara Harbers en Myron Hamming, wat zorgde voor verbinding en eenheid in het programma. Daarnaast hadden we een kleinschalig randprogramma: een online café via ZOOM. Het programma leverde op de avond zelf een kleine 50 bezoekers op; met het beschikbaar maken van delen van het programma trokken we uiteindelijk 369 kijkers.

Marijke Schermer ging in gesprek met schrijver en filmjournalist Basje Boer, Jennifer Makumbi met Ama van Dantzig en Karin Amatmoekrim sprak met Lisanne Snelders over Anton de Kom. Elk jaar kijkt het festival terug op Gronings Erfgoed. Ditmaal was dat de in Winschoten geboren Hermine de Graaf, met Marcel Möring, Manon Uphoff en Reinjan Mulder. Evenals eerdere edities gaf Het Grote Gebeuren een podium aan auteurs die het afgelopen jaar zijn gedebuteerd. Ditmaal nodigden we uit: Pete Wu (*De bananengeneratie*), Machteld Siegmann (*De kaalvreter*), Sacha Bronwasser (*Niets is gelogen*) en Joost Oomen (*Het perenlied*). Moderator van dit programma was Lotte Lentjes. Een panelgesprek met Karin Amamoetkrim, Johan Fretz, Raoul de Jong en Bodil de la Parra onder leiding van Jörgen Tjon a Fong ging over 'Suriname: waar kom je echt vandaan'. Als laatste waren er bijzondere online signeersessies en het leveren van boeken. In de Zoomomgeving kregen bezoekers in breakout-rooms 1-op-1 gesprekken met hun auteur. Het gesigneerde boek werd vervolgens nog diezelfde avond per fietskoerier geleverd in de stad Groningen.

DICHTERS INVAN DE PRINSENTUIN – POËZIEFESTIVAL

In juli vond de vierentwintigste editie van het poëziefestival Dichters in de Prinsentuin plaats.

Dit was wederom een corona-editie. Door de maatregelen hebben we voor een andere locatie gekozen, namelijk de Hortus Botanicus Haren. Een spannende keuze, aangezien het festival z'n naam ontleent aan de Prinsentuin, maar tegelijkertijd één die mogelijkheden biedt op vlakken waar de Prinsentuin soms knelt: de hoeveelheid ruimte. Schrijvers en deelnemers waren enthousiast, net als het publiek. Vanwege de samenwerking met de Hortus Botanicus waren we genoodzaakt een entree te vragen. Publieksonderzoek wees uit dat dat voor ons publiek geen bezwaar was. Doordat we Dichters in de Prinsentuin al vanaf de basis hadden ingericht als doorstroomlocatie kon het gewoon plaatsvinden, ondanks de nieuwe coronamaatregelen met annulering van festivals die op de openingsavond werden afgekondigd. Uiteindelijk verwelkomden we verspreid over drie dagen ruim 1.250 bezoekers die het festival langdurig en veilig bijwoonden.

Deze editie droeg het thema 'Tijdsrebellie': over rebelleren tegen de(ze) tijd. Met deelnemende dichters spraken we over de discrepantie tussen een maatschappij die nog steeds gericht is op vergroten, vermeerderen en uitbreiden en de onmogelijkheid van een oneindige groei. In een poging een balans dichterbij te brengen pleit de Brits-Australische filosoof Roman Krznaric voor langetermijndenken. De helden die dat durven en doen noemt Krznaric Time rebellions.

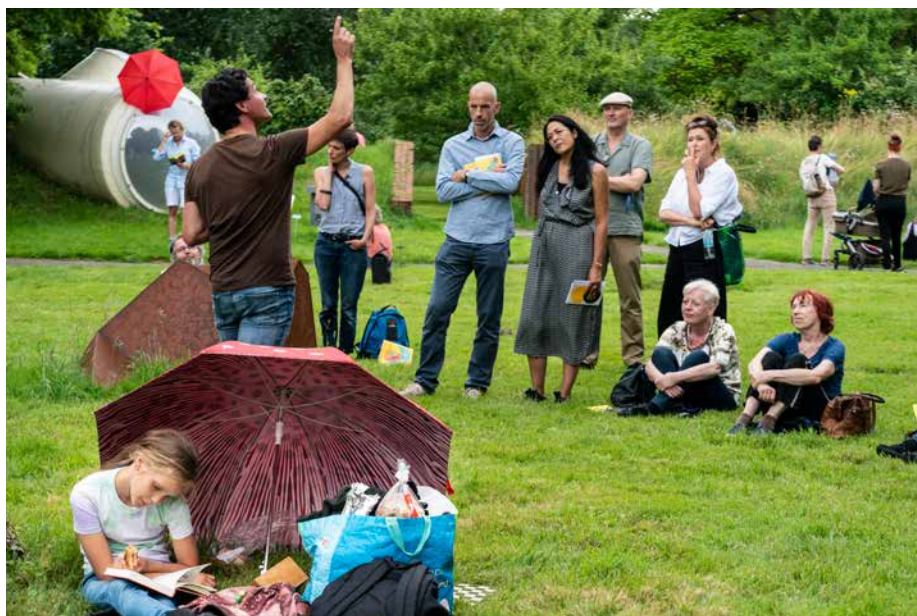
De dagprogramma's bestonden voornamelijk uit poëzievoordrachten in verschillende deeltuinen, vergelijkbaar met de loofgangenprogramma's in de Prinsentuin. Deze noemden we 'DichtBij'; een referentie naar het dichten, maar ook naar de intimiteit. In elke tuin lazen dichters op verschillende vaste plekken, terwijl het publiek met ruime afstand van hen en van elkaar passeerde en al dan niet bleef staan luisteren. Op deze manier konden we als doorstroomlocatie fungeren.

Naast de voordrachten, organiseerden we een multidisciplinair programma met voorstellingen en meer, wat we konden doen door de ruimte die de Hortus Botanicus biedt. Dichter en theatermaker Kasper Peters speelde zijn voorstelling Eminescu. In samenwerking met SPOT Groningen speelde Wim Bouwens *The Bard in the yard*. Be Here is een kunstmanifestatie ter gelegenheid van de 90e verjaardag van herman de vries, door Stichting ARTisBOOK. Via Guerilla poetry konden amateurs, starters en anderen gedichten mee nemen en laten horen. Johan de Goede bracht Poëzieluisterobjecten naar het festival, toegespitst op de tuinen van de Hortus. Het Centrum Groninger Taal & Cultuur presenteerde een literair en muzikaal programma in het Gronings met optredens van Jan Siebo Uffen en Arnold Veeman, Henk Puister en Krzysztof Groen.

Tijdens de twee festivalavonden doken we dieper in het festivalthema en hoe zich dat in het werk van dichters uit. Op vrijdagavond vroegen we naar 'wat komt', aan Sieger Baljon, Peter Theunynck, Paul Demets en Anne Broeksma en Moya de Feyter – hoe kunnen we de toekomst leefbaar houden; welke 'kathedralen' kunnen we bouwen? Op zaterdagavond vroegen we naar 'wat blijft'. Michael Vandebril, Çağlar Köseoğlu, Roberta Petzoldt, Yentl van Stokkum en Anneke Brassinga spraken over wat kathedraalbouwers uit het verleden hebben achtergelaten voor de huidige tijd en toekomst.

Daarnaast liep het talenttraject Parels Kweken door. We selecteerden verschillende talenten, die uitgebreid inhoudelijke feedback kregen op één van hun gedichten. Deze plaatsten we zij-aan-zij met gedichten van gevestigde namen in het papieren magazine. Ook werkten we door aan de VERS-app, waar we in 2021 de 300 gedichten op fietsknooppunten bereikten. In samenwerking met Poëziepaleis boden we een poëziewerkplaats voor kinderen op de centrale boulevard vol kraampjes, waar ook Groningse uitgevers en literatuurorganisaties zichzelf konden presenteren en hun boeken konden verkopen, waaronder natuurlijk bundels van deelnemende dichters. Ook kon het publiek er eten en drinken krijgen.

2.3 TALENTONTWIKKELING EN VERNIEUWING

NW TALENT

TALENTENPROGRAMMA

Om noordelijk literair talent te ondersteunen in hun ontwikkeling tot professioneel schrijver, boden we ook in 2021 diverse workshops en begeleiding. Voor ons Talentenprogramma NW Talent hanteren we een seizoensagenda, lopend van september tot en met juni. In 2021 sloten we de tweede lichting gedeeltelijk af. We organiseerden dit seizoen een NW Talent Startblok en twee NW Talent Topklassen: één workshopreeks kort proza in samenwerking met de Schrijversvakschool; één NW Talent Topklas gericht op internationale samenwerking.

Deze Topklas internationale samenwerking loopt door in 2022.

We organiseren hem in samenwerking met *globale° Festival für grenzüberschreitende Literatur* in Bremen. Jonge auteurs uit Groningen en Bremen werken hierin intensief samen aan een literaire interactieve performance op basis van eigen werk. Steekwoorden zijn: performen met publiek, uitwisseling, meertaligheid, schrijven in groepsverband en werken over landsgrenzen heen. De performance wordt in 2022 getoond aan het publiek, onder andere in Groningen en Bremen.

Daarnaast is vlak voor de zomer van 2021 het tweede NW Talent Startblok afgerond. Deze bestond uit eenmalige workshops over verschillende onderwerpen zoals het korte verhaal en de schrijver als workshopgever.

De derde lichting startte in september 2021 en loopt door tot 2022.

We organiseren deze reeks niet meer met een NW Startblok en een NW Topklas, maar stemmen het programma af op de behoeftes van onze talenten. Geen eenmalige workshops, maar korte series; daarnaast organiseren en faciliteren we individuele begeleiding. Daarmee sluiten we beter aan op hun ambities en vergroot het hun eigenaarschap en verantwoordelijkheid voor hun eigen ontwikkeling. Vanwege de geldende beperkingen vond in het najaar van 2021 alleen de NW Talentendag plaats en zijn de geplande workshopseries verplaatst naar voorjaar 2022.

Inmiddels zijn enkele individuele trajecten van start gegaan, die leiden tot literaire producties waarmee deze talenten zowel inhoudelijke als zakelijke stappen zetten. Met diezelfde doelen boden we een aantal talenten de kans mee te kijken in de keuken van een professionele

schrijver in de ontwikkeling van literaire audioproducties. Tegelijk traden ze op als sparringpartner van die schrijver. Ook startten we een samenwerking met tijdschrift Noorderbreedte; waarin vanaf nu telkens NW Talenten een column hebben en redactionele begeleiding krijgen. Verder boden we hen een podium tijdens Dichters in de Prinsentuin en in onze samenwerking met AKKA en Pictura. Talenten kregen een tegemoetkoming voor hun tijdsinvestering wanneer het een combinatie betrof van schrijven en leren en kregen een honorarium waar het een zelfstandige opdracht betrof. Tenslotte hielpen we talenten verder met hun gedichten via Parels Kweken rond Dichters in de Prinsentuin.

NW HUB

In november 2021 zijn we gestart met NW HUB: een maandelijks, laagdrempelige ontmoetingsplaats voor jongeren om te praten over literatuur en te komen tot vernieuwende producties en projecten. Door de coronamaatregelen kon alleen de novembereditie doorgaan. De twaalf belangstellenden reageerden positief op spreker Wilbert van de Kamp, die zijn geheimen rond creativiteit en het maken en uitvoeren van plannen deelde. Een geanimeerd gesprek kwam tot stand in deze laagdrempelige setting. Deze eerste aanzet, kort voor een nieuwe lockdown, biedt goede verwachtingen voor toekomstige sessies.

NW MAAKT

LITERAIRE AUDIOPRODUCTIES

In 2021 maakten we een start met 'Literaire audioproducties'. Een literaire audioproductie is het resultaat van een intensieve samenwerking tussen schrijver en audioproducent. Een productie bevat een narratieve lijn en andere literaire elementen, maar is een nieuw interdisciplinair kunstwerk, een collage van woorden, muziek en geluiden, dat speciaal geschreven is om te beluisteren, het kan op papier niet bestaan. Het ontwikkelproces van deze literaire audioproducties is een gezamenlijke zoektocht naar een nieuwe benadering van klassieke media, naar deze auditieve benadering van literatuur. Deelnemers zijn Anne Eekhout, Moya De Feyter, Jonathan Griffioen, Valentijn Hoogenkamp en Vincent Kortmann. We koppelden ze aan NW Talenten Charlotte Beerda, Annegreet Bos en Richard Nobbe, zodat zij de kans kregen mee te liften in het leerproces van deze schrijvers en omgekeerd een bijdrage te leveren aan het werkproces. In 2022 ronden ze hun producties af. NOORDWOORD positioneert zich hiermee als producent van innovatieve literaire producties.

2.4 SAMENWERKING

INHOUDELIJKE SAMENWERKING EN ADVIES

Hierboven benoemden we al dat we door samenwerking en advies een actieve rol speelden in het versterken van het literaire klimaat in Groningen. Die samenwerkingsverbanden leidden tot mooie projecten en activiteiten:

- NOORDWOORD nam het initiatief om samenwerking tussen NOORDWOORD, Biblionet en Centrum Groninger Taal en Cultuur te versterken in zowel programmering als talentontwikkeling en intensiverde de samenwerking met VRIJDAG.
- Met Biblionet Groningen voerden we gesprekken over intensivering van de samenwerking rond onder meer de leesclub Boekeloere en het scouten en het presenteren van schrijftalent in onze programma's
- Met Centrum Groninger Taal en Cultuur voerden we gesprekken over uitwisselen van en samenwerking in programmering in activiteiten van beide organisaties. Ook zetten we in op samenwerking tussen schrijftalenten en bieden van een podium aan talentvolle schrijvers die in de streektaal schrijven. In samenwerking met CGTC boden we een Groningstalig poëzieprogramma tijdens Dichters in de Prinsentuin;
- Met Poëziepaleis stelden we samen een intentieverklaring tot intensieve samenwerking op, met name op het gebied van literatuureducatie en kinderprogramma's. Daarin namen we ons vanuit beide organisaties voor de andere partij zoveel mogelijk te betrekken bij de programmering van activiteiten en de ander zoveel mogelijk mee te nemen in publiciteitsuitingen. Concreet werkten we met Poëziepaleis aan een kinderpoëzieprogramma tijdens Dichters in de Prinsentuin, aan de realisatie van een workshop binnen ons NW Talent startblok en aan poëzieworkshops in Groningse wijken (zie volgende bullit)
- VRIJDAG schakelde ons in voor programma-uitvoering van hun festival Poëzie in de Kersentuin in de wijk Beijum en voor het aanbieden van workshops in Groningse wijken.
- We dachten en denken mee over de uitvoering van het wijkdichterschap, in samenwerking met VRIJDAG en initiatiefnemer De Wijk De Wereld.
- Met Uitgeverij kleine Uil, Uitgeverij Passage, de Schrijversvakschool Groningen, Boekhandel Boomker in Haren, Poëziepaleis en het centrum voor Groninger Taal en Cultuur realiseerden we een boeken- en informatiemarkt tijdens Dichters in de Prinsentuin

- Met Stichting ARTisBOOK in Groningen presenteerden we werk van herman de vries tijdens Dichters in de Prinsentuin.
- Met SPOT Groningen programmeerden we het theaterstuk *The Bard in the Yard* tijdens Dichters in de Prinsentuin
- Met FORUM Groningen werken we intensief samen in de realisatie van literatuurfestival Het Grote Gebeuren (zie hieronder) en de uitreiking van het Beste Groninger Boek (hierboven)
- Met AKKA (Alumni Kunstenaars Klassieke Academie) en Pictura organiseerden we een samenwerking tussen beeldend kunstenaars en schrijvers en ontwikkeling van nieuw literair werk.
- Met de Schrijversvakschool Groningen werkten we samen aan de Topklas Kort Proza binnen ons NW Talentenprogramma.
- We namen zitting in de jury voor het huisdichtersschap 2021-2022 van de Rijksuniversiteit Groningen.
- We ondersteunden Kunstpunt Groningen bij de werving van literair talent en de programmering voor Wildvang, rond het Hendrik de Vriesstipendium.
- We werkten samen met productiehuis PodGront aan het ontwikkelen van literaire audioproducties. Vijf schrijvers

gingen het experiment aan en schreven een literair werk speciaal om naar te luisteren, een tekst die op papier niet kan bestaan. De producties worden in 2022 gepresenteerd.

- We startten een samenwerking met tijdschrift Noorderbreedte, in het bieden van een podium en begeleiding aan Gronings literair talent.
- We dachten mee over literatuurprogrammering in podium Zuidhaeghe in Assen en zetten stappen richting meer poëzie in de openbare ruimte in Groningen op initiatief van de Stichting Straatpoëzie en in samenwerking met Kunstpunt.
- We werkten verder aan planontwikkeling voor samenwerking aan een interdisciplinaire tentoonstelling met Noorderlicht en Groninger Archieven.
- We werkten verder aan planontwikkeling van Gronings Vuur 2.0, voor het vormen en bestendigen van de culturele infrastructuur in de provincie Groningen.
- We namen het voortouw in de communicatie over de Poëzieweek, Boekenweek en Kinderboekenweek in stad en provincie Groningen. Ook nemen we activiteiten in het kader van deze landelijke campagnes op in onze online literaire agenda.

SAMEN OPTREKKEN

NOORDWOORD maakt deel uit van verschillende overlegcircuits die tot doel hebben kennis en know-how uit te wisselen en/of gezamenlijke lobby te voeren.

- **Literatuurnetwerk Noord-Nederland**

In paragraaf 2.1 noemden we al het Literatuurnetwerk Noord-Nederland; een initiatief van NOORDWOORD dat door presenterende literatuurorganisaties in Groningen en omstreken werd omarmd.

- **VLAM21**

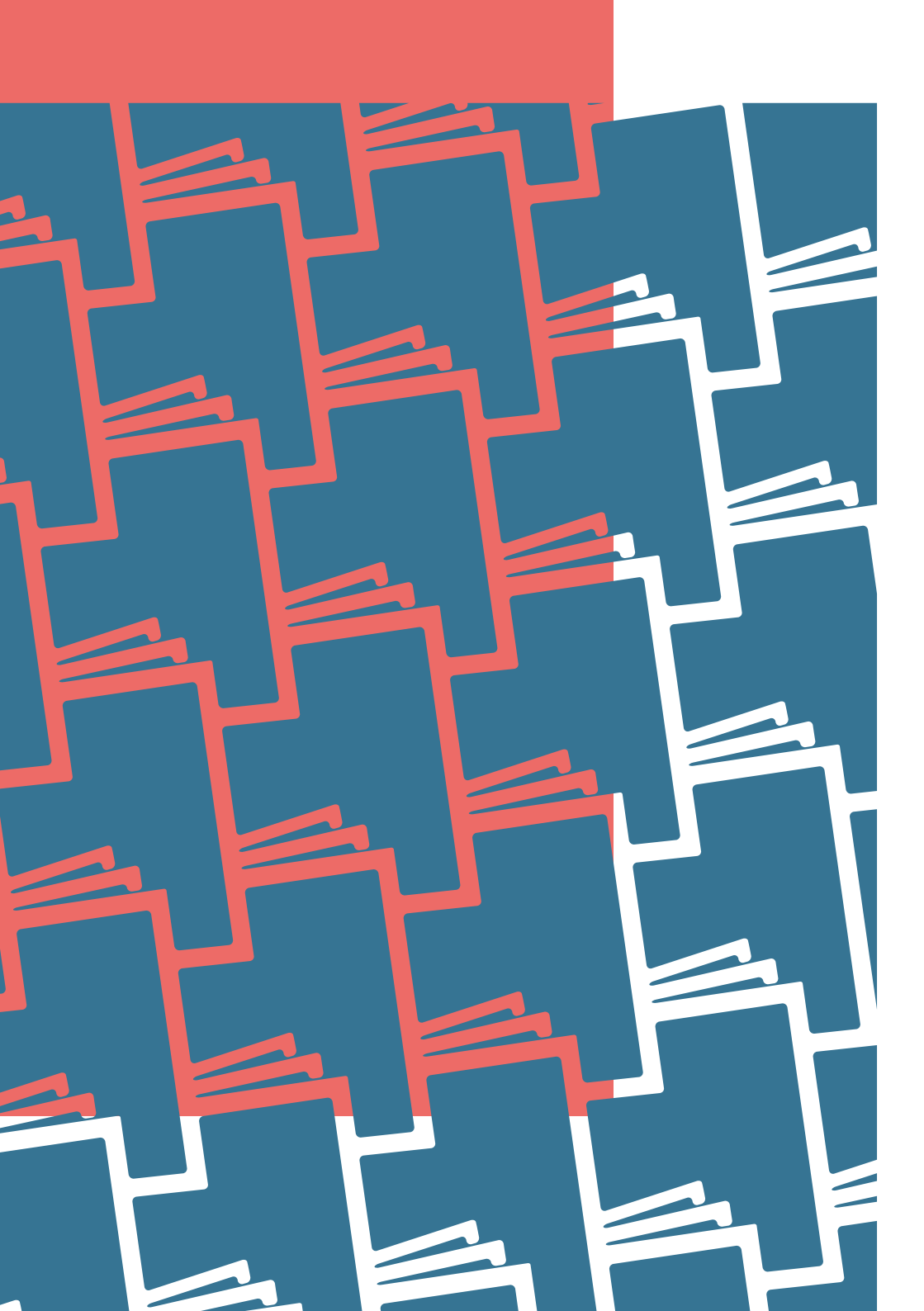
VLAM21 is de eerste sectorbrede samenwerking binnen de letteren, waar veertien landelijk structureel ondersteunde organisaties bij zijn aangesloten. Deze literaire organisaties hebben allemaal een duidelijk eigen signatuur, maar tegelijkertijd gezamenlijke belangen en behoeftes. Door bij VLAM21 gezamenlijk om tafel te zitten, ontstaat er een helder beeld van wat er sectorbreed speelt, waar de lacunes zijn en wat een gezamenlijke stip op de horizon kan zijn. Dankzij deze gemeenschappelijkheid staat VLAM21 extra sterk richting publiek, partners, fondsen, politiek en andere organisaties gericht op belangenbehartiging. In oktober 2021 is het eerste gezamenlijke project gestart: een onderzoek naar fair pay.

Aangesloten organisaties: NOORDWOORD / Boekids / Brainwash Festival / De Nieuwe Oost | Wintertuin / Explore the North / International Literature Festival Utrecht / Nowhere / Poetry International / Poëziepaleis / Read My World / School der Poëzie / Tilt / Watershed / Writers Unlimited

- **Overleg Groninger Cultuurpijlers & Lobbyclub**

Als Cultuurpijler voor de Letteren spreken we regelmatig met Groninger Cultuurpijlers voor andere disciplines om lokale ontwikkelingen af te stemmen en samenwerking tussen de sector en lokale overheden te versterken. Als landelijk ondersteunde instelling maken we deel uit van het zogeheten Lobbyclubje, dat zich hard maakt voor versterking van de sector en vanuit Groningen een sterke landelijke lobby voert.

3 BEREIK

3.1 MARKETING EN PUBLICITEIT

INGEZETTE MARKETINGMIDDELEN

Centrale website: Een belangrijk deel van onze informatieverbreiding gebeurt online, onder meer via onze centrale website www.noordwoord.nl. Naast de online literaire agenda en het literaire nieuws uit Groningen is elk van onze hoofdactiviteiten goed vindbaar op een eigen pagina op onze website. Ook de programma's van onze festivals werden op de website aangekondigd en er werd andere content aan onze lezers beschikbaar gesteld die verbonden is aan de diverse activiteiten: aftermovies, fietsroutes, festivalverslagen, gedichten, interviews en foto's.

Nieuwsbrieven: Tweewekelijks kreeg ons publiek via een NOORDWOORD-nieuwsbrief informatie over onze eigen activiteiten en een selectie uit het literaire nieuws en de agenda. Daarnaast maakten we voor Dichters in de Prinsentuin en Het Grote Gebeuren een aparte nieuwsbrief. Via deze nieuwsbrief hielden we ons publiek in de maanden voorafgaand en kort na het betreffende festival op de hoogte van het laatste festivalnieuws.

Social media: Via Twitter, Facebook en Instagramaccounts voor NOORDWOORD, Dichters in de Prinsentuin en Het Grote Gebeuren betrokken we ons publiek bij onze activiteiten. Ook gebruikten we ons NOORDWOORD-YouTubekanaal met enige regelmaat, om bijvoorbeeld aftermovies te publiceren of een livestream uit te zenden. Met Facebook-evenementen deelden we nieuws over onze grotere activiteiten, zoals Dichters in de Prinsentuin, de Poëzieweek en het Beste Groninger Boek.

Persberichten: In meerdere persberichten boden we een breed publiek nieuws over activiteiten of de organisatie.

Adverteren: We plaatsten betaalde Facebook-advertenties om het publiek te informeren en interesseren voor onze editie van Dichters in de Prinsentuin in de Hortus botanicus in Haren. Via de kanalen van Studievereniging Esperia en Groninger Studenten Toneel bereikten we hun leden en volgers met informatie over onze activiteiten.

Drukwerk en verspreiding: Gewoonlijk kan ons publiek onze posters en flyers in de weken voorafgaand aan de festivals vinden in diverse horecagelegenheden, winkels en culturele instellingen. Omdat die

verdeelpunten een groot deel van het jaar gesloten of beperkt open waren, konden we dit marketingmiddel niet optimaal inzetten. Wél hebben we volop posters en flyers voor Dichters in de Prinsentuin verspreid via boekwinkels. De flyer over de VERS-app, een app waarmee gedichten bij fietsknooppunten konden worden afgeluisterd en gelezen, is ge-update en verspreid bij onder andere bibliotheken en boekhandels.

Verslaglegging: In het afgelopen jaar zijn van zoveel mogelijk activiteiten foto's en filmopnamen gemaakt, om op een later moment te kunnen delen met publiek. Zo was het niet mogelijk om bij de verkiezing van de nieuwe stadsdichter publiek toe te laten. Door een livestream en door daarna de opname daarvan op de website te plaatsen is geprobeerd zoveel mogelijk mensen te bereiken. Het Beste Groninger Boek werd voor het tweede jaar op rij via filmopnamen en foto's gepresenteerd. Een onderhand zo succesvolle formule dat al is afgesproken om het maken van filmbeelden in stand te houden, ook wanneer er weer een fysieke bekendmaking en prijsuitreiking gaat plaatsvinden. Het Grote Gebeuren werd in 2021 volledig via livestream en filmopnames uitgezonden en gepresenteerd. In juli kon gelukkig Dichters in de Prinsentuin in fysieke vorm plaatsvinden in de Hortus Botanicus in Haren. Achteraf bleek dat een gouden greep in deze coronatijden. Van dit festival is vooral via veel foto's verslag gedaan.

Ook van andere activiteiten, zoals het samenwerkingsproject met globale festival in Bremen, NW HUB en de NW Talentendag is via foto's en filmpjes verslag gedaan.

Webshop: Het magazine van Dichters in de Prinsentuin is weer verspreid via onze webshop.

FREE PUBLICITY

Persberichten naar lokale en landelijke media en naar media van specifieke doelgroepen leveren over het algemeen veel aandacht op. Dat gold in 2021 vooral voor Dichters in de Prinsentuin (mede door de alternatieve locatie), de uitreiking van het Beste Groninger Boek en de stadsdichterverkiezing. Persberichten leveren artikelen op in papieren media, maar ook steeds meer en steeds vaker op websites van kranten en tijdschriften, op websites van puur digitale media als Tzum of Filter en op sociale media.

Naast aandacht voor onze reguliere activiteiten was er dit jaar ook bescheiden media-aandacht voor een wisseling van de wacht in het bestuur van NOORDWOORD: de opvolging van voorzitter Rob Pronk door Madelon de Wilde.

3.2 PUBLIEKSBEREIK

BEREIK ACTIVITEITEN

Ook 2021 was weer een bijzonder jaar. Het publieksbereik verschilde ook nu van eerdere jaren. Deze verandering was natuurlijk vooral te wijten aan de coronamaatregelen. Niet alleen kon Het Grote Gebeuren niet op een reguliere manier doorgaan, de alternatieve locatie van Dichters in de Prinsentuin en de daarmee gepaard gaande andere manier van toegang (ook overdag betaalde toegang bijvoorbeeld) maakt vergelijken opnieuw lastig. Hieronder maken we inzichtelijk hoe groot het bereik van onze activiteiten was in de laatste jaren en zetten daar telkens de activiteiten die we in 2021 realiseerden naast.

PUBLIEKSBEREIK ACTIVITEITEN NOORDWOORD

		Totaal aantal bereik			
ACTIVITEIT	PUBIEK	2021	2020	2019	2018
FESTIVALS			27401	4329	4161
Poëzieweek		n.v.t.	1225	909	1175
Dichters in de Prinsentuin		>1250	26176	2600	2536
Festival op papier	leden De Groene Amsterdammer		25000*		
Festival in de stad	passanten gedichtenposters		onbekend		
Festival in een doos	kopers via webshop		65		
Festival op de Fiets	gebruikers app VERS (4500 bezoeken)		400		
Opening festival	kijkers Livestream (live en terugkijken)		711**		
Het Grote Gebeuren		48	n.v.t.	820	450
	Kijkers filmbeelden (terugkijken)	369			

		Totaal aantal bereik			
ACTIVITEIT	PUBLIEK	2021	2020	2019	2018
PRIJZEN EN STIPENDIA			1815	335	135
Kees van der Hoefprijs en Beste Groninger Boek		2450	1815	135	135
Beste Groninger Boek	bekeken film-opnames nominaties	1199	650**		
	Bekeken film-opnames uitreiking	602	1165**		
Kees van der hoefprijs	uitreiking uitgesteld	50			
Stadsdichter (tweejaarlijkse presentatie)		599		200	
TALENTONTWIKKELING		45	25	59	46
NW Talent			25		
NW Talentendag	deelnemers	20			
NW Talent startblok 2019-2020	deelnemers		6		
NW Talent startblok 2020-2021	deelnemers	9	9		
NW Talent 2021-2022	deelnemers	7			
NW Talent Topklas Poëzie	deelnemers		6		
NW Talent Topklas Toneelschrijven	deelnemers		4		
NW Talent Topklas Internationale samenwerking	deelnemers	9			
NW Talent Topklas Internationale samenwerking	Publiek	± 130			
Parels Kweken (Dichters in de Prinsentuin)					
Intensieve feedback	deelnemers	35	28	34	38
Workshop online poëzie	deelnemers		23	25	8

* Dit betreft de oplage. We hebben geen zicht op hoe vaak de bijlage daadwerkelijk gelezen is.

** Deze cijfers geven het aantal views weer in ons eigen kanaal. De beelden zijn ook gedeeld op sociale media, met een onbekend aantal views.

BEREIK EN SAMENSTELLING PUBLIEK DIGITALE KANALEN

We bereiken ons publiek via onze website www.noordwoord.nl en via sociale media-kanalen Twitter, Facebook, YouTube en Instagram. Facebook en Twitter zijn stabiele kanalen. Er komen mondjesmaat extra volgers bij. Dit past bij de trend dat Facebook steeds minder gebruikt wordt en vooral jonge mensen andere sociale mediakanalen zoeken. Instagram is voor ons een grote groeier; van 1400 naar 2000 volgers. De Instagramaccounts zijn in 2019 aangemaakt en zijn vooral vanaf 2020 actief beheerd. Het bezoek aan de website stijgt aanzienlijk. De agenda en het nieuws werden actief bijgehouden en de website werd regelmatig geüpdatet.

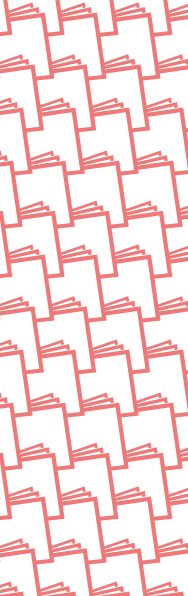
BEREIK DIGITALE KANALEN	2021****	2020**	2019	2018
WEBSITE				
Gemiddeld aantal unieke bezoekers per maand	6.369	5.419	5.140	8.097*
Gemiddeld aantal bezoeken per maand	17.578	14.574	11.910	13.628
Totaal unieke bezoekers	76.429	65.036	61.678	
Totaal aantal bezoeken	210.934	174.898	142.918	163.540
Aantal unieke bezoekers in de drukste maand	8.635	7.452	9.769	
NIEUWSBRIEVEN				
Totaal abonnees 3 nieuwsbrieven	1.860	1.774	1.760	
SOCIALE MEDIA				
Totaal sociale media	10.419	9.722	8.863	7.057
Sociale media Stadsdichter (Facebook en Twitter)	1.307***	1.482	1277	668
Twitter (volgers 4 accounts)	1.733	1595	samen 2428	samen 1763
Instagram (volgers 3 accounts)	2.052	1401		
Facebook (volgers 4 accounts)	5.327	5244	5158	4626

* Dit is een optelsom van unieke bezoekers van de vijf verschillende voormalige websites, die nu gebundeld zijn onder www.noordwoord.nl.

** In de maand november had de website veel last van hackpogingen, waardoor een beeld ontstond van uitzonderlijk veel bezoekers. In deze cijfers is voor de maand november het gemiddelde van de overige maanden genomen.

*** Het twitteraccount van de stadsdichter is verwijderd, omdat deze inactief was.

**** In de maand januari had de website uitzonderlijk veel bezoekers die wij niet kunnen verklaren. In deze cijfers is voor de maand januari het gemiddelde van de overige maanden genomen.

Qua publiekssamenstelling is er weinig veranderd ten opzichte van voorgaande jaren. We kijken voor de verdeling van ons publiek naar leeftijd en geslacht naar de data vanuit de sociale media. Hoewel de informatie in onderstaande grafieken niet representatief is voor het volledige bereik, geeft het toch enig inzicht in de samenstelling van ons publiek.

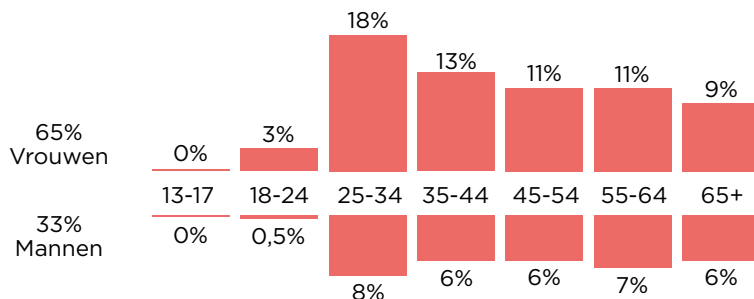
Wat we in elk geval kunnen zien, is dat we op Facebook vaker door vrouwen dan door mannen worden gevolgd, maar dat dat onderscheid voor ons poëziefestival Dichters in de Prinsentuin een stuk kleiner is dan voor ons brede literatuurfestival Het Grote Gebeuren. Dat is overigens op Instagram niet het geval.

Volgers van Dichters in de Prinsentuin, met specifieke poëzie-interesse, zijn op Facebook gelijkmatig verdeeld over vier verschillende leeftijdsgroepen tussen 25 en 65 jaar oud, maar waar het om het hele literaire spectrum gaat, zoals bij het Grote Gebeuren of de NOORDWOORD-Facebookpagina, is de leeftijdsgroep 25-35 sterker vertegenwoordigd. Ook op Instagram zijn de meeste volgers tussen de 25 en 34 jaar oud. 65-plussers en jongeren zijn nauwelijks vertegenwoordigd op Facebook en Instagram, hetgeen terug te zien is in de grafieken.

Wat verder opvalt is de grote schare Belgische fans van Dichters in de Prinsentuin. We weten inderdaad dat er in Vlaanderen volop belangstelling is voor het festival, blogs en sociale media worden in Vlaanderen volop gedeeld en men waardeert het dat we jaarlijks een groot aantal Vlaamse dichters boeken.

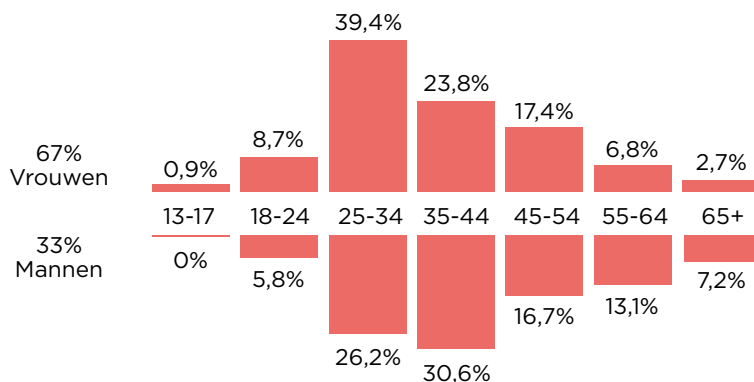
Facebook Likes NOORDWOORD 2021

(leeftijd percentage als totaal man/vrouw)

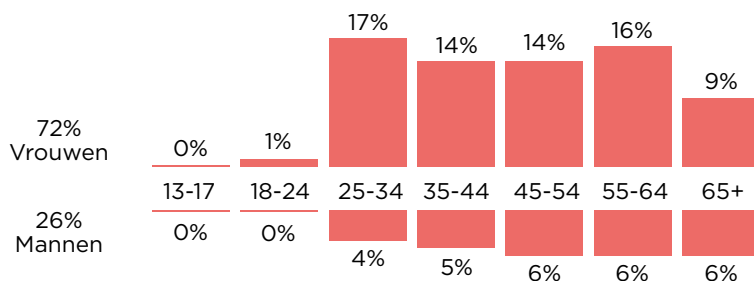
Instagram Likes @noordwoord 2021

(leeftijd percentage per man/vrouw)

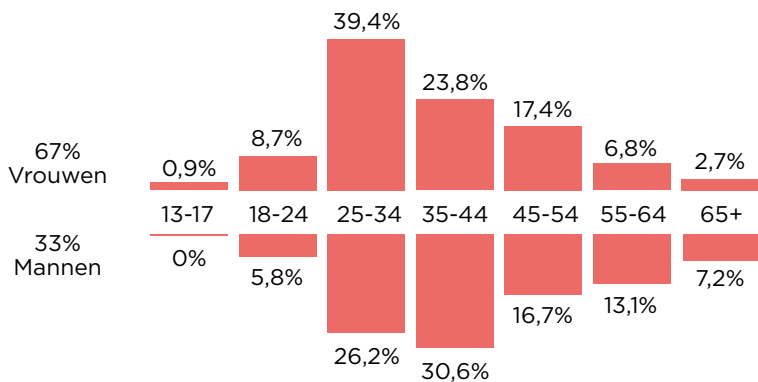
Facebook Likes Dichters in de Prinsentuin 2021

(leeftijd percentage als totaal man/vrouw)

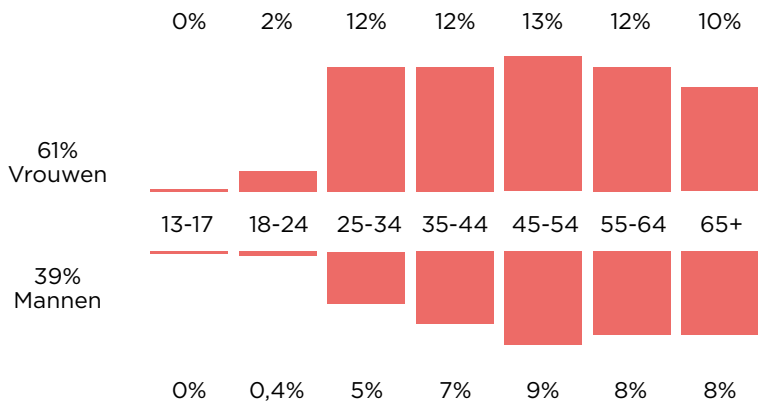
Instagram Likes @dichtersindeprinsentuin 2021

(leeftijd percentage per man/vrouw)

Facebook Likes Het Grote Gebeuren 2021

(leeftijd percentage als totaal man/vrouw)

3.3 PUBLIEKSONDERZOEK

Dit jaar is publieksonderzoek gedaan onder de bezoekers van Dichters in de Prinsentuin. Het onderzoek bestond uit een korte vragenlijst op het festival zelf en een langere vragenlijst die toegestuurd werd. De korte vragenlijst is ingevuld door 140 bezoekers en de lange door 17.

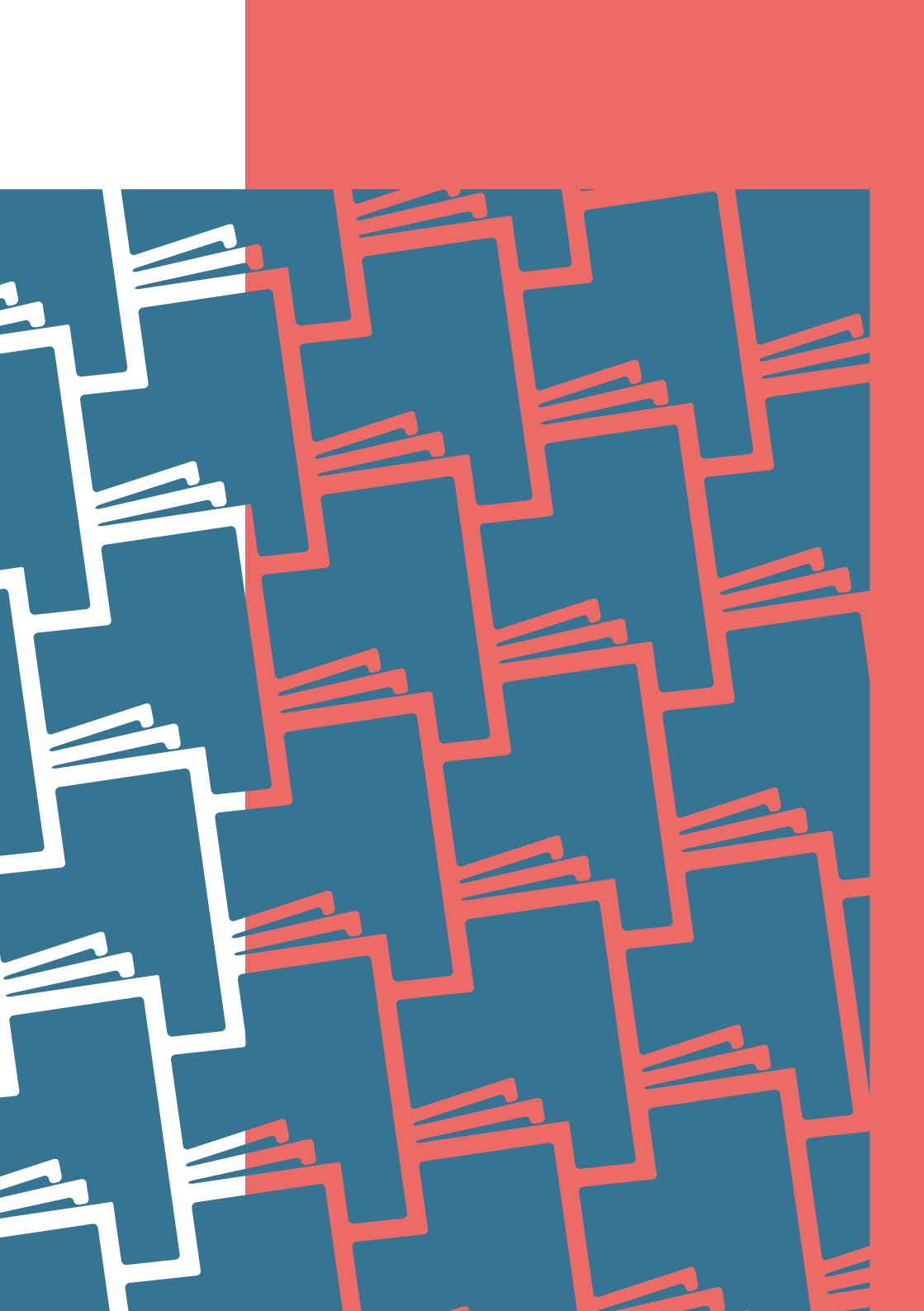
Interessante thema's dit jaar waren de gewijzigde locatie (voorheen in de Prinsentuin, nu in de Hortus Botanicus) en ticketverkoop (voorheen gratis, nu een entree). Er bleek een grote voorkeur te zijn voor de Hortus Botanicus ten opzichte van de Prinsentuin en men vond het geen enkel probleem om kaartjes te moeten kopen. De kraampjes, extra voorstellingen en het papieren magazine moeten worden gezien als toegevoegde waarde. De bezoekers komen vooral voor de sfeer en het festival als geheel, heel weinig voor één speciale dichter.

Ons publiek bestaat uit twee keer zo veel vrouwen dan mannen. De grootste groep bezoekers hadden een leeftijd tussen de 50 en 70 jaar, maar ook een jonge groep was aanwezig (18 - 30). Uit de antwoorden blijkt nog een grote potentie voor publieksbereik: ongeveer de helft van de bezoekers was nog niet eerder geweest en een kwart kende het festival voordien helemaal niet.

De manieren waarop mensen informatie over het festival kregen concentreerden zich op de website, de social media en posters/flyers en daarnaast scoorde mond-tot-mondreclame via familie en vrienden hoog.

3.4 BRANDING

In 2021 is NOORDWOORD gestart met een brandingstraject. De naam NOORDWOORD bestaat sinds maart 2019, maar is nog te beperkt gekoppeld aan succesverhalen van de organisatie. Met een betere branding maken we de koppeling tussen literaire activiteiten van NOORDWOORD sterker en versterken daarmee de aandacht voor elke afzonderlijke activiteit. Door herinrichting van de website ontstaat ook online meer samenhang tussen activiteiten. Het traject wordt in 2022 afgerond.

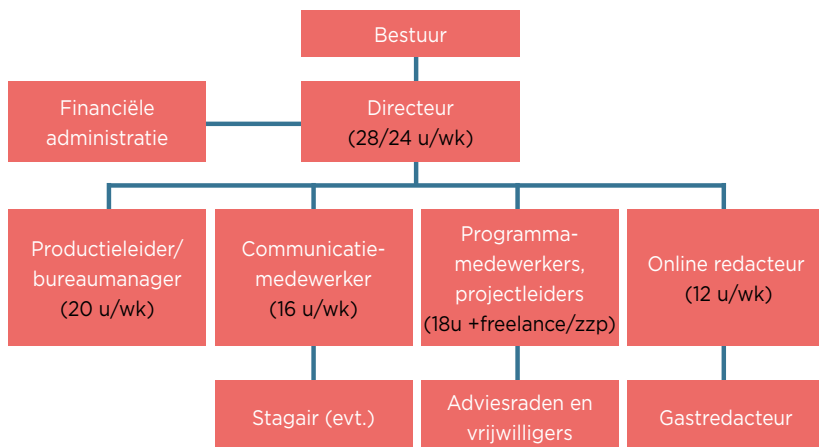

4 ORGANISATIE

4.1 PERSONEEL

INRICHTING VAN DE ORGANISATIE

Het bestuur heeft bestuurlijke eindverantwoordelijkheid, zoals geformuleerd in de Governance Code Cultuur. De directeur is belast met de dagelijkse leiding (artistiek en zakelijk beleid, financiën, P&O) en legt verantwoording af aan het bestuur. De organisatie is als volgt ingericht:

Het volgende aantal mensen was in 2021 voor NOORDWOORD werkzaam, geplaatst naast voorgaande jaren:

MEDEWERKERS NOORDWOORD	2021	2020	2019	2018
Werknemers (vast contract)	1 (0,44 fte)	2 (1,08 fte)	2 (1,1fte)	1 (0,78 fte)
Werknemers (tijdelijk contract)	4 (1,94 fte)	2 (1 fte)	2 (1,1fte)	2 (0,78 fte)
Opdrachtnemers (ZZP/Freelance)*	2	3	5	5
Vrijwilligers (structureel)	18	18	18	17
Vrijwilligers (incidenteel)	ca. 30	ca. 35	ca. 30	ca. 30

**Toelichting: onder de opdrachtnemers worden hier alleen de mensen geteld die inhoudelijke en/of organisatorische werkzaamheden verrichtten voor NOORDWOORD, dus programmeurs en project-medewerkers. Hieronder vallen dus niet de vele andere, meer incidenteel betrokken zzp'ers zoals gastauteurs, vormgevers, webbouwers en technici.*

BELONINGSBELEID EN WERKGEVERSCHAP

De directeur heeft per 1 oktober 2021 een vaste aanstelling. Overige medewerkers werken, afhankelijk van hun functie, in loondienst of als freelancer. Het bestuur streeft naar een maatschappelijk aanvaardbaar beloningsbeleid, met een zekere mate van sociale zekerheid en ruime ontwikkelingsmogelijkheden voor de werknemers, voor zover de stichting daartoe in staat wordt gesteld door de subsidiënten. Er worden geen overeenkomsten aangegaan met beloningen hoger dan de norm Wet Normering Topinkomens. Het lidmaatschap van het bestuur van de Stichting NOORDWOORD is onbezoldigd, gemaakte onkosten in het kader van het werk voor de stichting worden vergoed.

Met ingang van 2017 is er een pensioenvoorziening voor de medewerkers door middel van vrijwillige aansluiting van de Stichting bij het Pensioenfonds Openbare Bibliotheken. NOORDWOORD is niet aangesloten bij een werkgeversvereniging met een CAO, maar het bestuur neemt in de eigen arbeidsvoorwaarden de CAO Openbare Bibliotheken als voorbeeld, ook vanwege de aansluiting bij het gelijknamige pensioenfonds.

Het bestuur van NOORDWOORD stimuleert en ondersteunt de kennisontwikkeling van zijn werknemers en reserveert daartoe

jaarlijks een bedrag in de begroting. Het budget maakt mogelijk dat medewerkers en programmeurs regelmatig relevante festivals, netwerkbijeenkomsten, trainingen en cursussen kunnen bezoeken.

4.2 HUISVESTING

In de afgelopen is regelmatig gesproken over huisvesting van NOORDWOORD in Villa B op de Groningse nieuwe Kunstwerf. Op die locatie kon NOORDWOORD zowel kantoor houden als gebruikmaken van een gemeenschappelijke workshop- en vergaderruimte. Gezamenlijke huisvesting en een gezamenlijke pantry zouden bovendien de relatie tussen Groninger podiuminstellingen versterken – iets waarin NOORDWOORD als presenterende literatuur-organisatie een logische plek zou hebben.

Door wijzigingen in de plannen voor verbouwing van Villa B sneuvelden zowel de pantry en de workshop/vergaderruimte uit het oorspronkelijke plan. Bij bezichtiging van de werkplaats in juni 2021 bleek daarnaast dat de beschikbare overgebleven kantoorruimte geen meerwaarde bood ten opzichte van de huidige kantoorruimte. Dit samen heeft ons doen besluiten geen gebruik te gaan maken van deze kantoorruimte, maar eventuele alternatieven te onderzoeken. Dit proces duurt voort in 2022.

4.3 BESTUURLIJKE VERANTWOORDING SAMENSTELLING VAN HET BESTUUR

Het bestuur bestaat uit minimaal vijf en maximaal zeven leden, van wie minimaal twee in hun eerste zittingstermijn zijn; een rooster van aftreden is van kracht. Ten aanzien van de samenstelling van het bestuur geldt dat alle leden bij voorkeur woonachtig zijn in de provincie Groningen, met een evenwichtige samenstelling naar leeftijd en geslacht. De selectie van nieuwe leden gebeurt door middel van een openbare werving en/of een netwerkwerving, op grond van een door het bestuur vastgesteld profiel van kwaliteiten en competenties. De stichting Biblionet Groningen heeft een kwaliteitszetel in het bestuur.

In 2021 werd Madelon de Wilde bestuursvoorzitter. Ze is benoemd in de bestuursvergadering van 30 april en is de opvolger van Rob Pronk, die na zijn derde termijn van vier jaar terugtreedt. Met de keuze voor Madelon krijgt NOORDWOORD een voorzitter met ruime ervaring in diverse bestuurlijke- en managementfuncties, onder meer bij Provincie Overijssel, de Rijksuniversiteit Groningen en als gemeentesecretaris van Haren. Ze is momenteel bestuurder bij de Rechtbank Noord-Nederland.

Op het moment van schrijven bestaat het bestuur uit de volgende leden, die tevens de vermelde relevante (neven)functies bekleden:

Madelon de Wilde

VOORZITTER PER 1 MEI 2021

Bestuurder bij de Rechtbank Noord-Nederland

Tieske Slim

SECRETARIS SINDS 1 OKTOBER 2015

Vertaler uit het Tsjechisch, redacteur. Gepensioneerd expert kwaliteitszorg.

Doeke Sijens

PENNINGMEESTER SINDS JANUARI 2018 (LID SINDS 1 OKTOBER 2014)

Programmamaker bij Forum Groningen. Tevens redacteur en auteur.

Anneke Attema

LID SINDS 1 MEI 2017

*(kwaliteitszetel Biblionet Groningen)
Regiomanager bij Biblionet Groningen.*

Margriet van der Waal

LID SINDS 1 JUNI 2018

*Universitair docent Euroculture aan de Rijksuniversiteit Groningen.
Bijzonder hoogleraar Zuid-Afrikaanse literatuur, cultuur en geschiedenis
aan de Universiteit van Amsterdam.*

BESTUURSVERSLAG 2021

Het bestuur werkt volgens een rooster van aftreden en doet zijn werk voor NOORDWOORD onbezoldigd. Het bestuur vergaderde in 2021 vijf keer, volgens een van tevoren vastgestelde jaarplanning. In verband met de coronamaatregelen gebeurde dit in de meeste gevallen digitaal. In februari 2021 werd de jaarrekening 2020 goedgekeurd door het bestuur.

GOVERNANCE CODE CULTUUR

Het bestuur van NOORDWOORD acht de aanbevelingen van de Governance Code Cultuur (GCC) van belang en kiest ervoor de Code toe te passen op de schaal die de stichting heeft. NOORDWOORD is een kleine organisatie met een onbezoldigd bestuur, een directeur en nog vier medewerkers (totaal 2,38 fte), met een flexibele schil van opdrachtnemers en vrijwilligers. De uit dit eenvoudige, in de GCC beschreven bestuursmodel voortvloeiende verantwoordelijkheden, taken en bevoegdheden zijn belegd in de in juli 2019 gepasseerde statuten van de stichting, alsmede in het daaraan gekoppelde bestuursreglement en directiereglement.

CODE DIVERSITEIT & INCLUSIE

In ons beleidsplan 2021-2024 beschreven we de belangrijkste uitdagingen voor NOORDWOORD om een divers en inclusief beleid te voeren, volgens de Code Diversiteit & Inclusie (CDI). Zo noemden we een beperkte culturele diversiteit in het noorden, vergeleken met bijvoorbeeld de randstedelijke regio's, de grote – en moeilijk bereikbare – studentenpopulatie van 25% van de inwoners van Groningen stad; de korte verblijfperiode van (bijvoorbeeld Duitse en Chinese) internationals; en de diversiteit in opleidingsniveau, waarbij in Oost-Groningen laaggeletterdheid bovendien een rol speelt. Als kleine instelling literatuur onder de aandacht van al deze bevolkingsgroepen te brengen en representanten ervan structureel aan onze organisatie te binden, is bepaald niet vanzelfsprekend.

Het bovenstaande weerhoudt ons er echter niet van te streven naar een divers en inclusief beleid. Diversiteit en inclusiviteit is altijd een aandachtspunt in onze programmering. Die programmering hangt samen met het personeel dat (mede) programmeert en de partners met wie in samenwerking een programma of project tot stand komt. Niettemin is het duidelijk dat in een jaar waarin corona opnieuw de gang van zaken bepaalde, het überhaupt organiseren van onze activiteiten al de nodige moeite kostte. Het was daarom soms niet haalbaar om nog extra acties te ondernemen voor het volledig inclusief inrichten van die activiteiten.

Vanuit welke positie je ook organiseert of programmeert, er is altijd een gevaar binnen de eigen bubbel te blijven werken. Daarom stond dit punt centraal in één van de bijeenkomsten van het Literatuurnetwerk Noord-Nederland en wisselden we daar ideeën uit over betrekken van factoren buiten het eigen netwerk. We zochten samenwerkingen op met uiteenlopende andere organisaties en trokken voor Het Grote Gebeuren bijvoorbeeld doelbewust een gastprogrammeur aan met een ander netwerk en ander perspectief. De grotere bekendheid met digitaal werken en vergaderen maakte het mogelijk het NW talentenprogramma Building a Bridge met het voltallige talententeam voort te zetten, ondanks forse fysieke beperkingen van één van de deelnemers en een intensief inburgeringstraject van een ander.

We werken, zoals hierboven benoemd, veel samen met organisaties met vergelijkbare signatuur en doelen, naast de discipline-overstijgende overlegcircuits waarin we ons ook bevinden. In 2021 zetten we echter opnieuw in op intensieve samenwerking met organisaties buiten de letterensector, zoals VRIJDAG, Kunstpunt en Gronings Vuur 2.0. Dat doen we zowel om interessante literaire projecten te ontwikkelen,

als om een route te vinden en te bieden naar andere publieksgroepen binnen en buiten de stad Groningen.

Het publiek dat we met onze activiteiten bereiken is divers in gender en leeftijdsopbouw, al blijven literatuurprogramma's meer vrouwen trekken dan mannen. Dat geldt overigens niet voor onze talentenprogramma's, waarin het aantal ongeveer gelijk verdeeld is. Dichters in de Prinsentuin trok in 2021 meer jongeren dan voorheen; we hopen erop en werken eraan die trend vast te houden. De stappen in de vorige alinea's moeten onder meer leiden tot een cultureel diverser publiek. We proberen fysieke beperkingen weg te nemen door evenementen zoveel mogelijk rolstoeltoegankelijk te organiseren en proberen vormen te vinden om literatuur naar de mensen toe te brengen, via workshops in de wijk, audioproducties in het verpleeg- en verzorgingshuis of als poëzieknoppunt op fietsafstand.

Internationalisering, één van onze speerpunten, en daarmee het bereiken van de internationals in Groningen, hadden te lijden onder reis- en evenementsbeperkingen door COVID-19. Bij Dichters in de Prinsentuin in juli kozen we voor programma dat zo weinig mogelijk nadelen zou hebben van eventuele beperkingen; Het Grote Gebeuren was deels Engelstalig, maar door de beperkingen ingebed in een streaming die grotendeels Nederlandstalig was. De samenwerking met Festival *globale*° in Bremen is niet alleen waardevol vanwege de leercurve van de deelnemers, de meertalige uitkomst van het project en het optreden over de grens door de deelnemers, maar sterkt ook NOORDWOORD in internationale samenwerking.

De medewerkers van NOORDWOORD zijn divers in leeftijd en achtergrond, maar veelal hoogopgeleid. Binnen de kleine organisatie die NOORDWOORD is, is er weinig ruimte voor een breed personeelsbestand. Wel zijn we blij met de komst van onze nieuwe productieleider, die met haar achtergrond en ervaring buiten het letterenveld een frisse bijdrage kan leveren aan de activiteiten van NOORDWOORD. Ook in het bestuur wordt gestreefd naar een diverse en inclusieve samenstelling.

4.3 FINANCIËLE VERANTWOORDING EN JAARREKENING

De functiescheiding in het financiële administratieproces is optimaal geborgd. De stichting Biblionet Groningen verricht betaalde dienstverlening bij de financiële administratie van NOORDWOORD: zij voert de boekhouding, voert banktransacties uit en stelt de jaarrekening op. De directeur van NOORDWOORD stelt begrotingen op, accordeert facturen en betaalopdrachten en controleert de boekhouding. De penningmeester accordeert uitgaven boven een door het bestuur bepaald bedrag, en controleert de jaarbegroting en de jaarrekening, die vervolgens door het bestuur worden geaccordeerd.

COVID-19 beïnvloedde niet alleen de activiteiten, maar ook de financiële situatie. Door wijziging of uitstel van een activiteit werden budgetten anders of later ingezet dan begroot; kosten werden niet gemaakt of vielen juist hoger uit dan verwacht. Met name wijzigingen in Het Grote Gebeuren, uitgestelde talentenprogramma's, branding en de extra personeelsinzet die nodig was om programma's (soms meermaals) te wijzigen leidden tot verschillen ten aanzien van de begroting. Daarnaast heeft de geplande verhuizing niet plaatsgevonden, hetgeen ook zichtbaar is in de jaarrekening.

De Jaarrekening 2021 is als separaat document bijgevoegd. De controle door een onafhankelijke accountant wordt verricht volgens de eisen die onze subsidiënten stellen.

5 VOORUITBLIK

Het jaar 2022 zal opnieuw een jaar van uitersten worden. Waren we in september 2021 nog hoopvol gestemd over een aangepaste versie van Het Grote Gebeuren, inmiddels weten we dat het festival op 12 februari door de op dat moment geldende maatregelen niet heeft kunnen plaatsvinden. Sommige programmaonderdelen vervallen, andere verplaatsen we naar een later moment, met de nodige flexibiliteit die daarvoor vereist is van zowel deelnemende makers als het NOORDWOORD-team.

Ten tijde van het schrijven van dit verslag ziet de wereld er echter letterlijk en figuurlijk zonnig uit: steeds meer noordelijk talent weet de weg naar NOORDWOORD te vinden en zet stappen richting professioneel schrijverschap. De eerste NW HUB-sessies zijn enthousiasmerend en hoopgevend voor jonge literatuurmakers- en ontwikkelaars; er staat een jubileumeditie van Dichters in de Prinsentuin op stapel en we zien kansen om dat moment in te zetten om sterke poëzie nog prominenter binnen bereik te brengen van een breed publiek. Het zal daarnaast weer eenvoudiger worden schrijvers uit andere landen en werelddelen te betrekken in onze programmering en de internationale uitwisseling tussen literaire makers te versterken. Het brandingstraject dat we in najaar 2021 startten wordt afgerond en zal onze verschillende activiteiten verbinden, en zo ook zichtbaar maken hoe breed de kunstdiscipline literatuur is.

Het is verleidelijk om alleen te kijken naar die korte termijn, vol enthousiasmerend moois. Maar om vanuit Krznaric te denken: we zullen als organisatie naar de lange termijn moeten kijken. We moeten ons, in een wereld waaruit het coronavirus niet verdwijnt, verhouden tot andere kunstdisciplines, onze verantwoordelijkheid nemen en kansen grijpen waar ze voor literatuur mogelijk en versterkend zijn. Wat kan literatuur als discipline betekenen binnen cultuur, hoe kan een organisatie als NOORDWOORD aanpassingen doen aan de presentatievorm waar andere disciplines het fysieke podium nodig hebben? En hoe blijven we het contact houden met het publiek, vrijwilligers en medewerkers in een eventuele lockdown? Het zijn vragen die we ons moeten stellen, die we ons zullen stellen en waarover 2022 ons ongetwijfeld veel zal leren.

